

Суворова М.В.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЇ

Інформація є одним з найважливіших понять не тільки в правознавстві, а й в інших галузях науки таких як історія, політологія, філософія тощо. Сьогодні інформація займає важливе місце у суспільному житті. Усе більшого поширення набувають такі поняття як "інформаційна безпека", "інформаційна політика", "правовий захист інформації", "інформаційне забезпечення" тощо. В умовах побудови правової держави інформація, як важливий ресурс суспільства, набуває все більшого значення. Тому дослідження проблем визначення понять інформації в цивільно-правовому аспекті, є досить актуальним.

Під поняттям інформація у ст. 1 Закону України "Про Інформацію" розуміють документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. [2] Існують також й інші визначення поняття інформація. Відомий російський науковець В.А.Копилов, який займається безпосередньо інформаційним правом, визначає інформацію через категорію відомостей: інформація – це відомості про осіб, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їх представлення [5]. Інші пропонують визначати дане явище згідно доробок інших, неюридичних наук, не змінюючи їх по суті для потреб права. У вітчизняній монографії, присвяченій окремим проблемам інформаційного права, автори характеризують інформацію як сукупність взаємопов'язаних процесів, що спрямовані на задоволення інформаційних потреб громадян і суспільства [3].

Розглянувши поняття інформація можна розглянути певні ознаки та інформацію, як об'єкт цивільних прав. В перше на науковому рівні про ознаки інформації висловився А.Б.Венгеров визначивши її головні характеристики: -самостійність інформації по відношенню до свого носія; -можливість багаторазового використання однієї і тієї самої інформації вона не зникає при споживанні; -збереження інформації, що

передається, у суб'єкта, що її передає; -здатність до збереження, агрегування, інтегрування, накопичення, "стискання"; -кількісна визначеність інформації; -системність [4]. Але з розвитком наукових досліджень інформації вчені формували нові комбінації таких ознак. Серед них зазначалися такі, як фізична невідчужуваність, здатність до тиражування, екземплярність, відособленість, властивість інформаційної речі, системний характер, трансформованість, невичерпність, субстанційна несамостійність, селективність, здатність до обмеження, універсальність тощо. Якщо аналізувати ознаки поняття інформація спираючись на ЦК, то можна вивести такі основні ознаки: 1) інформація – це відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі, навко лишньому природному середовищі; 2) це дані, які можуть зберігатися в будь якій формі та вигляді. Однак для набуття певного правового статусу інформація повинна відповідати вимогам та ознакам, передбаченим правовими нормами; 3) це відомості, які є документованими або публічно оголошеними; 4) є об'єктом цивільних прав і відноситься до категорії нематеріальних благ. Відповідно до статті 178 Цивільного кодексу України інформація може як об'єкт цивільних прав "вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва чи або іншим чином, якщо вони не вилучені з цивільного обороту, або не обмежені в обороті, або не є невід'ємними від фізичної чи юридичної особи" [1].

Виникнення права на інформацію зумовлене зростанням інтересу як до самої інформації, так і, насамперед, до змісту інформації. На сьогоднішній день як у правовій науці, так і в законодавстві сформувалися два підходи до трактування права на інформацію. У межах вузького підходу правона інформацію трактується тільки як право на одержання (доступ) до інформації, тобто як відносне право. Широкий підхід передбачає віднесення до права на інформацію усіх видів суб'єктивних прав, спрямованих на інформацію чи на здійснення дій з нею [6].

На нашу думку інформація, як об'єкт цивільних прав, несе в собі широкий і невичерпний зміст, адже інформація є необмеженою, право на інформацію має кожен, крім випадків встановлених Законом України та Цивільним кодексом. Але усі легальні визначення інформації базуються саме на концепції "інформація – відомості". Цей підхід, однак, не зовсім задовольняє потреби юридичної науки та практики. Інформація є головно складовою розвитку різних галузей права, зокрема цивільного права, за допомогою інформації, її передачі та використання. Інформація це

те що нас оточує у повсякденному житті, є частиною цивільних відносин, але хотілось б щоб таке поняття як право на інформацію займало більш вагоме місце у цивільному праві, адже: "Хто володіє інформацією – той володіє світом" – Уінстон Черчилль.

Література

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 14 лютого 2012 року (Відповідає офіц. текстові) – К. : Алерта; ЦУЛ. 2012. – 312с//
2. Закон України "Про інформацію" із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 6 квітня 2000 року № 1642-III
3. Біленчук П.Д. Комп'ютерна злочинність. Навчальний посібник /Б. Романюк, В. Цимбалюк та ін. – Київ: Атіка, 2002. – С. 10
4. Венгеров А.Б. Категория "информация" в понятийном аппарате юридической науки. // Советское государство и право. – 1977. – № 10. – С. 70-71
5. Копылов В.А. К вопросу об информационной собственности. // Научно-техническая информация. Серия 1. – 1998. – № 3. – С. 3
6. Петров С. В. Інформація як об'єкт правовідносин //Вісник Національного університету внутрішніх справ, Спецвипуск; X., 2001. – С. 249-252.

УДК 347.441.82(043.2)

Теплюк Н.М.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Наявність моральної шкоди передбачає негативні зміни у психічній сфері людини і виражається в терпінні нею фізичних і душевних страждань. Однією з найважливіших особливостей моральної шкоди є те, що ці негативні зміни відбуваються у свідомості потерпілого і форма їх вираження значною мірою залежить від особливостей психіки потерпілого. Моральну шкоду, зважаючи на її сутність, неможливо відшкодувати

в повному обсязі, адже не має (і не може бути) точних критеріїв майнового виразу душевного болю, спокою, честі, гідності особи. Навіть сама людина, якій завдано моральної шкоди, не завжди може визначити її розмір, тим паче у грошовому еквіваленті.

З огляду на це законодавець відмовився відрегулювання чіткого розміру відшкодування моральної шкоди, надавши це право суду.

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. У цьому напрямку прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод – головним обов'язком демократичної держави. [3; с.245]

Преамбула до Загальної Декларації прав людини закріплює положення про те, що визнання гідності, властиво їм всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру.

Ці ідеї відображені й у Конституції України, згідно з якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України). [1]

Саме закріплення за державою обов'язку забезпечення прав і свобод людини дає можливість, у випадк упорушення останніх, звернутися до суду з метою їх захисту та відновлення, а також за компенсацією шкоди, завданої таким порушенням.

У зв'язку з цим набуває особливої актуальності створення розвинутого механізму реалізації прав і свобод людини, зокрема права людини на компенсацію моральної шкоди.

Після прийняття нового Цивільного кодексу України 2003 року механізм відшкодування моральної шкоди вдосконалився. Чинний ЦКУ більш детально регулює інститут відшкодування моральної шкоди. Зокрема в ст. 23 ЦКУ визначено, що розмір моральної шкоди не залежить від розміру матеріальної, чітко встановлено перелік – в чому полягає моральна шкода:

1. у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
2. у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;